

Олександр ТАНЦЮРА
здобувач вищої освіти
Дніпровського державного
університету внутрішніх справ
Олександр ШУМЕЙКО
старший викладач кафедри
психології та педагогіки
Дніпровського державного
університету внутрішніх справ

СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ «ПРАВИЛ ВІЙНИ» В МЕЖАХ КОНЦЕПЦІЇ Ф. ПЬЮСЕЛІКА

Питання соціально-психологічного впливу війни є одним із ключових у сучасному науковому дискурсі, особливо в контексті посттравматичних розладів та реабілітації військовослужбовців після повернення до мирного життя. Френк Пьюселік, один із засновників нейролінгвістичного програмування (НЛП) та автор концепції психологічної роботи з ветеранами, пропонує унікальний підхід до розуміння «правил війни». Ці правила, які виникають у бойових умовах, мають потужний вплив на психіку учасників збройних конфліктів і часто конфліктують із моральними й соціальними нормами мирного часу. Мета цих тез полягає в аналізі концепції Пьюселіка та її впливу на сучасні підходи до реабілітації ветеранів, а також на соціальну адаптацію військових після завершення бойових дій.

Френк Пьюселік розпочав свою роботу з ветеранами після війни у В'єтнамі, коли зіткнувся з масовими випадками посттравматичного стресового розладу (ПТСР) серед військових [1, с. 154]. Під час своєї роботи він виявив, що війна створює нові соціальні та моральні «правила», які мають глибокий вплив на поведінку солдатів. Ці правила, зокрема, включають спрощення моральних дилем та ухвалення рішень в умовах постійного стресу та небезпеки. Наприклад, на полі бою людина може діяти всупереч своїм моральним принципам, що в мирному житті було б неприйнятним.

Пьюселік наголошує, що у військових формується так звана «бойова мораль», яка базується на виживанні за будь-яку ціну, ефективності виконання бойових завдань та підкоренні інстинктам. Це є необхідним для успішного ведення бойових дій, але після повернення до цивільного життя ці «правила війни» вступають у конфлікт із суспільними нормами, що створює значні труднощі для реінтеграції ветеранів. Однією з найважливіших проблем є неможливість ветеранів адаптуватися до мирного життя, оскільки їхні реакції, побудовані на бойовому досвіді, вже не відповідають умовам мирного часу.

У бойових умовах військові постійно стикаються з ризиками для життя, що веде до хронічного стресу та психологічних травм. «Правила війни» змушують солдатів ухвалювати рішення швидко та зазвичай без часу на

роздуми, що впливає на їхнє сприйняття моралі та етики. Наприклад, Ф. Пьюселік відмічав, що військові дії часто ведуть до так званого «розщеплення» особистості: у бойових умовах людина змушена діяти рішуче та жорстоко, тоді як у мирному житті такі ж дії викликали б сильне почуття провини.

ПТСР є одним із найбільш поширених наслідків таких психологічних змін. Симптоми цього розладу включають нав'язливі спогади про бойові дії, емоційну відстороненість, труднощі у встановленні довірчих відносин, а також підвищену тривожність та агресивність. Пьюселік розробив методологію терапевтичної роботи з ветеранами, яка включає не лише психотерапію, але й роботу з фізичними проявами стресу, такими як напруга в м'язах або порушення сну.

Окрім того, важливою складовою реабілітаційної роботи є підтримка родин військових. Соціальна ізоляція та непорозуміння між ветеранами і їхніми близькими можуть стати додатковим фактором, який ускладнює процес адаптації до мирного життя. Пьюселік наголошував на важливості залучення членів родини до реабілітаційних програм, оскільки саме родинне оточення часто стає першим етапом соціальної інтеграції ветеранів [1, с. 76].

Війна впливає не лише на безпосередніх учасників бойових дій, але й на ширші суспільні групи. Конфлікти призводять до виникнення колективної травми у суспільстві, особливо в тих регіонах, які безпосередньо постраждали від бойових дій. Це проявляється у підвищеній агресивності, відчуженості та недовірі між ветеранами і цивільним населенням. Військові, повертаючись із зони бойових дій, нерідко стикаються з нерозумінням з боку громадськості, яка не переживала того жаху, що й вони. Це призводить до зростання соціальної напруги та викликає труднощі у взаємодії між військовими та цивільними.

Френк Пьюселік пропонував використовувати спеціальні програми психологічної підтримки та соціальної адаптації для пом'якшення наслідків такої соціальної ізоляції. Важливу роль тут відіграють ветерани, які вже пройшли реабілітацію, оскільки вони можуть стати менторами для тих, хто тільки починає цей процес. Крім того, Пьюселік відмічав важливість державної підтримки таких програм, оскільки реінтеграція ветеранів є не лише індивідуальною, але й соціальною проблемою.

Соціально-психологічний аналіз «правил війни» в межах концепції Ф. Пьюселіка дозволяє краще зрозуміти, як екстремальні умови бойових дій впливають на психіку людей. Війна не лише змінює індивідуальну поведінку, але й формує нові соціальні норми, які часто не відповідають мирному життю. Це створює значні труднощі для реінтеграції військових, які змушені жити за новими правилами, конфліктуючи зі старими моральними та соціальними цінностями. Концепція Пьюселіка дає інструменти для розуміння цих процесів та пропонує практичні рішення для подолання психологічних і соціальних проблем ветеранів. Його підхід до роботи з військовими

ґрунтується на поєднанні психотерапії та соціальної підтримки, що допомагає військовим не лише адаптуватися до мирного життя, але й зберегти свою особистість та інтегрувати бойовий досвід у конструктивний життєвий контекст.

Список використаних джерел:

1. Pucelik, R. F., & McBee, A. J. (2024). Reality Wars: Disassociated Stated Therapy. Hamburg : Barefoot Books, 336 s.
2. Бондарев Г. В., Круть П. П. Основи військової психології: навч. посібник. Харків : ХНУВС, 2020. 272 с.
3. Кокун О. М., Агаєв Н. А., Пішко І. О., Лозінська Н. С. Основи психологічної допомоги військовослужбовцям в умовах бойових дій: метод. посібник. К. : НДЦ ГП ЗСУ, 2015. 170 с.

Тимур КУКАРІН

здобувач вищої освіти
Дніпровського державного
університету внутрішніх справ

Інна ШИНКАРЕНКО

доцент кафедри психології,
соціології та педагогіки
Дніпровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат психологічних наук, доцент

ГЕНДЕРНА РІВНІСТЬ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ

Гендерна рівність є важливим аспектом сучасного суспільства, який набуває особливого значення під час воєнного стану. У часи конфлікту гендерні ролі традиційно змінюються, що впливає на суспільне сприйняття жінок і чоловіків. Зокрема, жінки беруть активну участь у військових діях, стаючи на захист своєї країни поряд з чоловіками. Цей факт руйнує стереотипи про те, що лише чоловіки здатні захищати Батьківщину на полі бою. Гендерна рівність під час війни стає не лише соціальною нормою, а й об'єктивною необхідністю, адже кожен здатний робити внесок у спільну справу [1, с. 51].

Військова служба жінок стала звичним явищем, але вона досі стикається з певними перепонами та упередженнями. Чимало жінок ризикують своїм життям на передовій, демонструючи стійкість і витримку, які колись асоціювалися виключно з чоловіками. Проте досі існують стереотипи та проблеми з адаптацією жінок до військових умов. Важливим аспектом є необхідність створення рівних умов та підтримки для жінок на фронті. Така підтримка може включати не лише технічне забезпечення, але й психологічну допомогу, яка допоможе знизити стрес та розвивати стійкість.